

Het bos van de toekomst zit vol verrassingen

JOEP VAN RUITEN

BOSCHHOORD De opwarming van de aarde laat ook onze bossen niet koud. Op de grens tussen Drenthe en Friesland wordt uitgezocht welke bomen de toekomst hebben.

Op het eerste gezicht lijkt het bos op Landgoed Boschhoord een bos als alle andere. Je kunt er rustig wandelen en paardrijden, je kunt er raggen op de mountainbike. Met een beetje geluk kun je er een das aantreffen. Maar wie erop gewezen wordt en beter kijkt, zal zien dat hier aan de toekomst wordt gewerkt.

Lars Visser van De Bosgroepen, een organisatie voor particuliere bosbezitters, en beheerder Jacob Kruijer van de Maatschappij van Weldadigheid geven een rondleiding over een dertig hectare tellend gebied binnen een landgoed van 350 hectare.

Ze doen dat om te vertellen over Life Climate Forest, een project waarbij boseigenaren, onder meer de provincie Drenthe en de Europese Unie samenwerken om uit te zoeken welke bomen beter bestand zijn tegen droogte, hitte, voedseltekorten en schade door schimmels en kevers. Boschhoord is in Nederland een van twintig plekken waar dat gebeurt, vooralsnog voor zeven jaar. Deze maand is het zes jaar



Aanplant wordt onder meer beschermd met kokers van aardappelzetmeel.



Boschoord bestaat voor 30 procent uit fijnspar, een soort die het moeilijk heeft.

geleden dat het Life Climate Forest-programma van start ging. Met de klimaatverandering in het algemeen en de hete zomer van 2026 in het bijzonder lijkt het tijd voor een eerste tussenbalans. Hoe staan onze bomen ervoor en van welke soorten moeten we het de komende decennia hebben?

Visser en Kruijer houden stil bij een hoekje met nieuwe aanplant: Turkse en Griekse zilverspar, soorten waarvan wordt verwacht dat ze het beter doen dan de vertrouwde fijnspar en lariks. Of dat werkelijk zo is, valt te bezien. Een deel van de toekomst blijkt gestorven, mogelijk door droogte, hitte, ziekte, kevers, muizen of hongerige reeën. De overgebleven boompjes worden beschermd met kokers van aardappelzetmeel.

‘We waren hier nog maar net gestart, of de boel stond onder water’

Voor de start van het Life Climate Forest-programma werd het bos van Boschhoord gebruikt voor recreatie en vooral houtproductie. Hectare eraf, hectare inplanten en dan wachten tot er opnieuw gekapt kan worden. „Maar door de hitte en droogte brandt alles kapot, zelfs soorten die goed tegen droogte kunnen”, vertelt beheerder Kruijer. Houtproductie is slechts een van de redenen om het bos gezond te houden. „Nederlanders gebruiken per persoon een kuub hout per jaar. Aan die vraag kunnen we nooit voldoen; we zullen altijd moeten importeren”, doceert Kruijer. „Wat we wel kunnen, is ernaar streven zo zelfvoorzienend en duurzaam mogelijk te zijn.”

Nog belangrijker dan de economische betekenis is wat bossen voor de leefomgeving betekenen. Ze filteren regenwater, verbeteren de luchtkwaliteit, vormen leefge-

bied voor planten en dieren, geven structuur aan de bodem, slaan CO₂ op en helpen de gevolgen van klimaatverandering te beperken.

Boschoord bestaat voor 30 procent uit fijnspar, een soort die het moeilijk heeft. Daarom is het zaak op zoek te gaan naar alternatieven. Aanplant van de Europese hopbeuk kan een oplossing zijn. De Amerikaanse vogelkers blijkt bij nader inzien een plaag. „Die is ooit ingevoerd voor beschutting en verbetering van de bodem, maar hij overwoekert alles”, vertelt Visser. Wat is inheems? Wat brengen exoten? Bij een proefvak met verschillende soorten wordt gewezen op snelgroeïende tulpenbomen, waarvan veel wordt verwacht. Ernaast staan mammoetbomen die tachtig meter hoog kunnen worden. Althans, in de Verenigde Staten.

Wat laat je wel en niet toe? Visser: „Wat wij nu inheemse bomen noemen, zijn tijdens de laatste ijstijd naar hier gekomen. Dat had ook met klimaatverandering te maken. Maar de huidige verandering gaat zo snel dat de soorten het niet kunnen bijbenen. We hebben import nodig, maar wees er terughoudend in. Want je weet niet wat ze op de lange termijn gaan doen. Daarom doen we dit in een proefopzet.”

Tegenslagen horen erbij. „We waren hier nog maar net gestart, of de boel stond onder water”, vertelt Kruijer. Als kind maakte hij in de jaren zeventig mee dat een groot deel van het bos door een storm





Lars Visser (links) en Jacob Kruijer inspecteren jonge aanplant in het bos van de toekomst op Landgoed Boschoord. FOTO'S: WILBERT BIJZITTER

werd platgelegd. Daarbij: de ene droogte is de andere niet. Het verklaart wellicht waarom op sommige plekken de bedreigde den, spar en lariks het dit jaar verrassend goed doen. Dat kan ook aan de bodem liggen. Visser: „De bodem kan giftige stoffen aanmaken wanneer de bodem te zuur wordt, bijvoorbeeld als gevolg van stikstofneerslag.”

De laatste stop is een plek waar

geen boompjes zijn geplant, zoals gebruikelijk in Nederland, maar gezaaid met een machine. „In Duitsland doen ze dit veel vaker. Voordeel is dat bomen er sterker van worden. Ze wortelen beter, de weerbaarheid is groter. En het is goedkoper. Zoals het er nu bij staat, is dit veelbelovend. Misschien dat we het over heel Nederland kunnen uitrollen.”

Maar omdat een bos er een heel

ander tempo op nahoudt dan de mens, is het lastig om nu al conclusies te trekken. „De natuur is enorm complex”, zegt Kruijer. „Eigenlijk weten we nog verrassend weinig”, zegt Visser. „We proberen nu van alles uit, maar de echte resultaten gaan we pas over veertig, vijftig jaar zien. Dat maken we misschien niet eens meer mee. Nee, dat is niet erg, we doen dit voor onze nakomelingen.”

Veerkrachtige bossen

Life Climate Forest is een zevenjarig Europees project dat laat zien hoe klimaatslim bosbeheer de veerkracht van bossen op zandgronden kan vergroten. Het richt zich op meer soortenvariatie, betere structuur en leeftijdsopbouw, een voedzame bodem en succesvolle verjonging, zodat bossen beter bestand zijn tegen

droogte, hitte en verzuring. Staatsbosbeheer en de Bosgroepen testen in voorbeeldbossen welke boomsoorten, herkomsten en beheermaatregelen het meest toekomstbestendig zijn. Doel is vitale, klimaatbestendige bossen die biodiversiteit, CO2-opslag en leefkwaliteit blijvend ondersteunen.